

LICHTE GEMEEN- SCHAPPEN.

#8

KIEMEN VAN HET NIEUWSTE BRABANT

BRON: SELFIE, PAUL BASTIAANSEN

10

Dit jaar organiseerde BrabantKennis vier debatavonden over Het Nieuwste Brabant. We zijn het gesprek aangegaan met betrokken Brabanders. Achter kartonnen dozen vertelden zij improviserend en inspirerend over hun versie van het nieuwste Brabant. In deze reeks trendboekjes staan tien van deze Brabanders centraal die met hun verhaal een bredere trend of ontwikkeling symboliseren. In dit nummer stellen we onszelf de vraag: hoe verbinden Brabanders zich vandaag de dag met elkaar? Zware gemeenschappen van weleer maken plaats voor lichte gemeenschappen op basis van voorkeuren en interesses. De burger voelt zich prettiger in een niet al te knellend verband. 'Corso-evangelist' Paul Bastiaansen signaleert deze ontwikkeling ook binnen het ooit zo traditionele Bloemencorso in Zundert.

Joks Janssen, directeur BrabantKennis

HET NIEUWSTE BRABANT SCHOMMELT TUSSEN TRADITIE EN MODERNITEIT.

Het Nieuwste Brabant is een Brabant dat schommelt tussen traditie en moderniteit. Brabanders hebben zich losgerukt van gesloten, zware verbanden voor het leven. 'Gulzige' gemeenschappen die loyaliteit eisen en dwingend vasthouden aan conservatieve rituelen, geboden en verboden zijn passé. Lichte gemeenschappen, op basis van voorkeuren en interesses, zijn daarentegen wél in trek. Dynamisch, flexibel en open. Met een minimum aan gedragsregels en de vrijheid om de groep op ieder moment te verlaten.

Lichte gemeenschappen zijn ontstaan in de zoektocht naar een nieuwe vorm van gemeenschapszin. Vroeger was het gemeenschapsgevoel vanzelfsprekend. Er was een kerk, school, dorp en vereniging. Sinds de overheid de plaats van de zuilen heeft ingenomen, is het gemeenschapsgevoel onder druk komen staan. Waar vinden mensen in tijden van mondialisering en globalisering een eigen identiteit? Waar vinden zij verbinding? Het antwoord is inmiddels bekend: bij elkaar, in lichte gemeenschappen.

Verbanden zijn lossier

De lichte gemeenschappen leveren ons een moderner Brabant op. Moderne individuen binden zich minder intens dan vroeger. Ze zijn nieuwsgierig naar de buitenwereld en verbinden zich met meerdere netwerken tegelijk. De verbanden zijn lossier. *Weak ties* in plaats van *strong ties*. Het leidt tot meer vluchtigheid, maar ook tot veel meer connecties. Er heerst verbondenheid op allerlei niveaus en in talloze netwerken. Chaotisch is het niet. De samenleving beschikt over een grote zelforganisatie.

WEAK TIES IN PLAATS VAN STRONG TIES.

Wederopstanding van het Brabantgevoel

De moderne wereld is een platform voor grenzeloos veel mogelijkheden. Hierin zoeken mensen begrenzing, herkenbaarheid en onderlinge solidariteit. In moderniteit hechten ze aan een oude waarde: het lokale of regionale gevoel. De belangrijkste voorwaarde voor sterke verbindingen is het creëren van een gezamenlijke cultuur, waardoor mensen verbondenheid voelen. En zo is daar in een postmoderne tijd de wederopstanding van het Brabantgevoel. Als bron van sociale en culturele inspiratie en grote gemeenschappelijkheid. Burgers zoeken in regionaal verband naar eigenheid. Vanuit die basis geven ze vorm aan nieuwe gedeelde werelden. Het traditionele Brabantgevoel in een modern jasje.

**WANNEER JONG EN OUD
AAN EEN DOEL WERKT,
VORMT ZICH EEN HECHTE
GEMEENSCHAP.**

TO DO!

Zelforganiserend vermogen

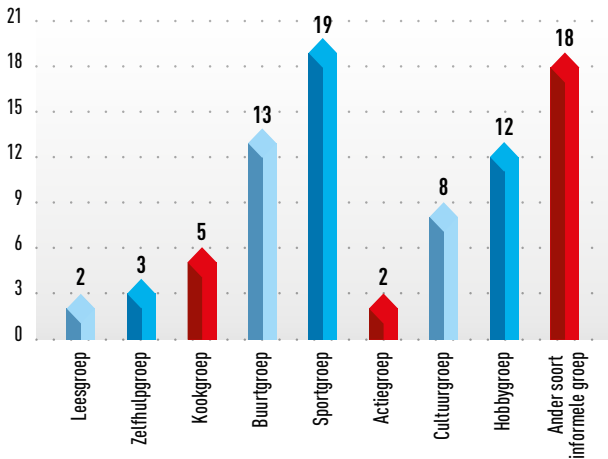
Maar wat is eigenlijk typisch Brabant? Is het gezelligheid, samenzijn en bourgondisch leven? Of is het inmiddels méér dan dat? Steeds vaker wordt het zelforganiserend vermogen van Brabanders opgemerkt. Een aanpakkersmentaliteit. Niet praten, maar handelen. Zoals de lichte gemeenschappen al aantonen: mensen weten elkaar sneller te vinden, mede dankzij social media. Ze zoeken onderlinge verbinding, vertrouwen elkaar snel door het gedeelde Brabantgevoel en lossen samen problemen op. Wanneer jong en oud aan een doel werkt, vormt zich een hechte gemeenschap. Het Bloemencorso in Zundert is een mooi voorbeeld.

DEELNAME EN TIJDSINVESTERING

Wat valt er nog te sturen?

Lichte gemeenschappen maken steeds meer de dienst uit in de maatschappij. De vraag is: hoe kan de provincie hierin meebewegen? De relatie tussen instituties en burgers is in de huidige tijd minimaal. Er ontbreekt een gezamenlijk verhaal. In een wereld waarin de maakbaarheid voorbij is en mensen in eigen netwerken opereren, valt nog maar weinig te sturen. De overheid krijgt eerder een faciliterende en ondersteunende rol.

DEELNAME AAN INFORMELE GROEPEN (IN %)

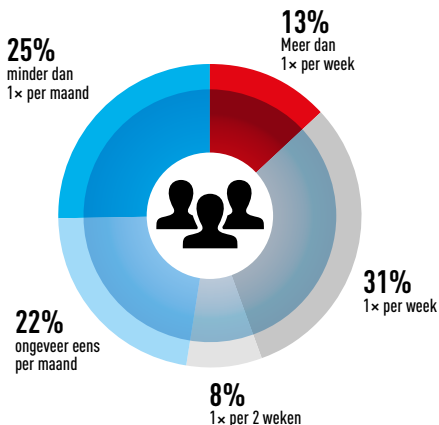

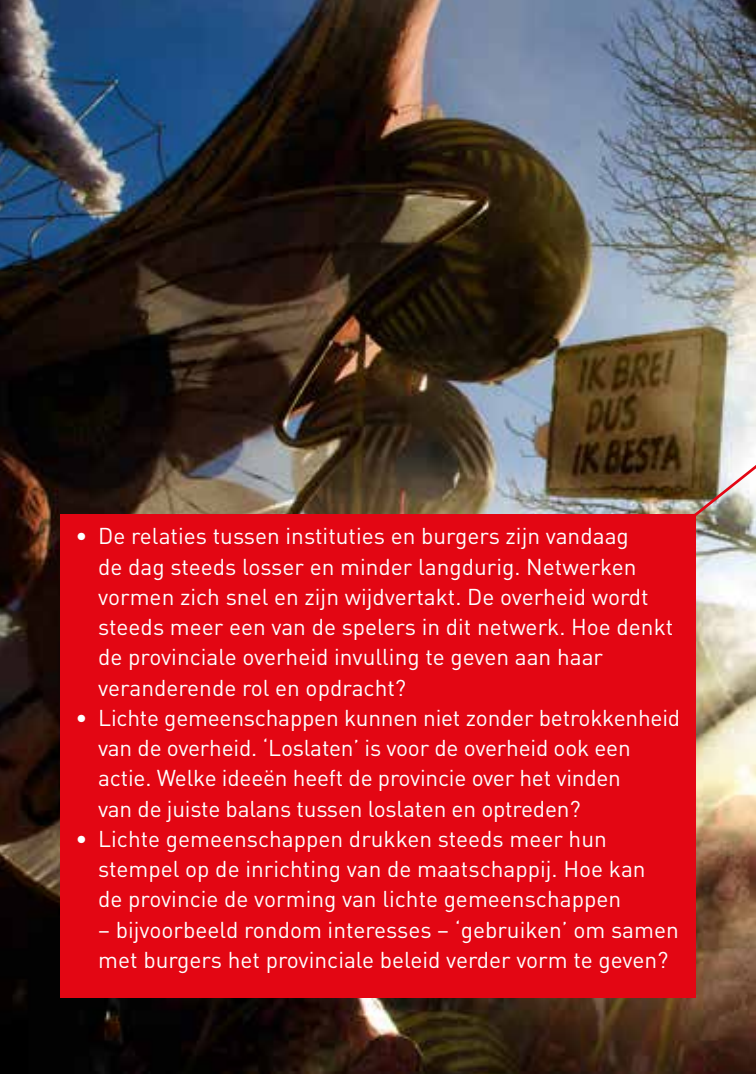
Succesvolle initiatieven ontstaan op straat

Steeds meer wordt duidelijk dat het gezag niet langer bepaalt wat er gebeurt. Het versterken van de Brabantse identiteit is geen taak van de provincie, maar van Brabanders zélf. De tijd dat de overheid de maatschappij iets opdrong, ligt achter ons. Het werkt ook niet meer. Succesvolle initiatieven ontstaan spontaan vanuit de lichte gemeenschap. In wijken, buurten en straten. Daar waar het Brabantgevoel leeft. Ze verbinden mensen. De overheid kan dit omarmen.

FREQUENTIE ONTMOETING IN INFORMELE GROEPEN (2014)

BRON: HET PON, BETROKKEN BRABANDERS 2014,
MONITOR SOCIALE PARTICIPATIE NOORD-BRABANT

- De relaties tussen instituties en burgers zijn vandaag de dag steeds losser en minder langdurig. Netwerken vormen zich snel en zijn wijdvertakt. De overheid wordt steeds meer een van de spelers in dit netwerk. Hoe denkt de provinciale overheid invulling te geven aan haar veranderende rol en opdracht?
- Lichte gemeenschappen kunnen niet zonder betrokkenheid van de overheid. 'Loslaten' is voor de overheid ook een actie. Welke ideeën heeft de provincie over het vinden van de juiste balans tussen loslaten en optreden?
- Lichte gemeenschappen drukken steeds meer hun stempel op de inrichting van de maatschappij. Hoe kan de provincie de vorming van lichte gemeenschappen – bijvoorbeeld rondom interesses – 'gebruiken' om samen met burgers het provinciale beleid verder vorm te geven?

VRAGEN & DILEMMA'S

INTERVIEW PAUL BASTIAANSEN

Op warme zomerdagen trekt Nederland er massaal op uit, richting kust en recreatieplassen. Met uitzondering van Zundert. Daar neemt hartje zomer de corsokoorts bezit van het dorp. De gemeenschap sluit zich op in tenten en zwoegt door. De corsowagen móét af.

Paul Bastiaansen, PR-man van Stichting Bloemencorso Zundert, begon ook ooit als bouwer: Hele zomers bracht ik door in de tent. Dag en nacht. De rest van de wereld hield op te bestaan. Nu ben ik 'corso-evangelist'. Ik deel ons verhaal met de rest van de wereld.

Niet licht, niet zwaar

Bloemencorso Zundert is hét voorbeeld van hoe een gemeenschap kan meebewegen met de tijd. Het corso is geen lichte, maar ook geen zware gemeenschap, aldus Bastiaansen. Het model bevindt zich vandaag de dag tussen het oude buurtschapsidee en een vriendenclub.

ER IS EEN DORP IN BRABANT WAAR
KINDEREN BIJ HUN GEBOORTE
EEN HAMERTJE KRIJGEN.

HET BLOEMENCORSO ALS SOCIAAL CEMENT VAN ZUNDERT.

Het corso heeft een rijke geschiedenis. We zijn trots dat het corso als eerste Nederlandse traditie op de nationale lijst van Immaterieel Erfgoed 'levend erfgoed' staat. 'Er is een dorp in Brabant waar kinderen bij hun geboorte een hamertje krijgen', sprak Ineke Strouken, directeur van het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed, treffend.

Maatschappelijke herwaardering

Het corso is het sociale cement van Zundert. Het bindt de gemeenschap. Prachtig dat het corso nog altijd standhoudt. Sterker nog, het floreert zelfs. Juist nu, door toenemend individualisme en verharding van de maatschappij, koesteren mensen de gemeenschap. Het corso wordt op handen gedragen. Er is sprake van maatschappelijke herwaardering.

**DE COMPETITIE TUSSEN
BUURTSCHAPPEN
DOET DENKEN AAN TRIBES,
HET OUDE STAMMENSISTEEM.**

BRON: PAUL BASTIAANSEN

**HET CORSO BINDT
DE GEMEENSCHAP.**

De populariteit van het corso was vooral in de jaren negentig minimaal, zegt Paul Bastiaansen. Het had een oubollig imago, wat zijn weerslag had op de Zundertenaren. Mensen verloren hun trots en keerden zich naar binnen. In de jaren nul kregen we maatschappelijk de wind mee. De belangstelling nam weer toe, in binnen- en buitenland. Mensen verhuisden zelfs naar Zundert, speciaal voor het corso.

Verbinden hoort bij de Brabantse identiteit

Het willen verbinden hoort volgens Bastiaansen bij de Brabantse identiteit. Ook de werkers- en aanpakkersmentaliteit is kenmerkend. Er bestaat een wil om het zélf te doen, zonder hulp van bovenaf, van ambtelijke instanties. Samen als buurt iets moois bouwen, om daar vervolgens mee te pronken in een stoet. Daar waar het gemeenschapsgevoel het grootst is, vaak in dorpen en op het platteland, zijn ook de stoeten het grootst. In Zundert heerst een sterke onderlinge verbondenheid, mede door de buurtschappen. Jaarlijks strijden twintig buurtschappen met elkaar om de ereprijs voor de mooiste corsowagen. Alle buurtschappen hebben een eigen cultuur, waaraan

IN DE OVERGANG NAAR LICHTE GEMEENSCHAPPEN HEBBEN DE BUURTSCHAPPEN DE DEUREN GEOPEND.

mensen echt hun identiteit ontlenen. De competitie tussen de buurtschappen doet denken aan tribes, het oude stammensysteem, vergelijkt Bastiaansen.

De buurt móét winnen

Het competitie-element vormt dé succesfactor voor het corso. De drang om te winnen, de eer, is een enorme motivator. De prikkel om het beter te doen dan anderen is magisch. Het zorgt ervoor dat mensen elke dag weer de steiger beklimmen. De wagen móét af. De buurt móét winnen.

In de overgang van zware naar lichte gemeenschappen is de rol van de buurtschappen enigszins veranderd, zegt Bastiaansen. Vroeger, vooral in de jaren zestig, mocht je alleen meebouwen met de buurtschap waar je woonde. Dat model past bij een maatschappij waarin je elkaar als buurt nodig hebt en helpt. Tegenwoordig zijn de deuren geopend. Mensen zoeken de buurtschap op die het beste bij hen past.

Sociologisch aspect

Het sociologische aspect, de trek van buurtschap naar buurtschap om aansluiting te vinden, draagt bij aan de instandhouding van buurtculturen. Als vaststaat: jij woont daar, dus jij bouwt daar, domineren volgende generaties het karakter van het buurtschap. Dat is veel minder dan vroeger het geval. Bastiaansen benadrukt dat traditionele aspecten als 'ligging' en 'opvolging' nog steeds van waarde zijn binnen het corso.

Enkel geografische buurtschappen, vaak van generatie op generatie, mogen deelnemen. Een vriendengroep mag niet zomaar een eigen team starten, maar is wél welkom bij een bestaande buurtschap. Het is een soort dubbelmodel, aangepast aan de moderne tijd.

Vertrouw op de jonge generatie

Gemeenschappen moeten meegaan met de tijd, stelt Bastiaansen. Anders houden ze op te bestaan. Denk aan social media. Zonder Facebook zouden wij bijna niemand meer bereiken. Bij het levend houden van een traditie, moet de oudere generatie durven loslaten. Vertrouw op de jonge generatie. Geef het stokje door. Zonder ouderen hun werk af te nemen, want dan gooi je het kind met het badwater weg. Het mooie van het corso is dat het generaties bindt. Opvolging is cruciaal. Het zorgt voor herwaardering. Nieuwe generaties houden oude waarden tegen het licht: welke sluiten zij in hun armen en van welke nemen zij afscheid?

Het Bloemencorso in Zundert, sinds 1936, is het grootste dahliacorso ter wereld. De corsostoet trekt op de eerste zondag van september door Zundert: een dag vol emotie en ontlading na een jaar hard werken. Het corso is een sterk sociaal fenomeen, waar de gehele gemeenschap bij betrokken is. Het kweken van de dahlia's en het bouwen van de artistieke wagens gebeurt door vrijwilligers. www.corsozundert.nl.

OPVOLGING ZORGT VOOR HERWAARDERING.

Colofon

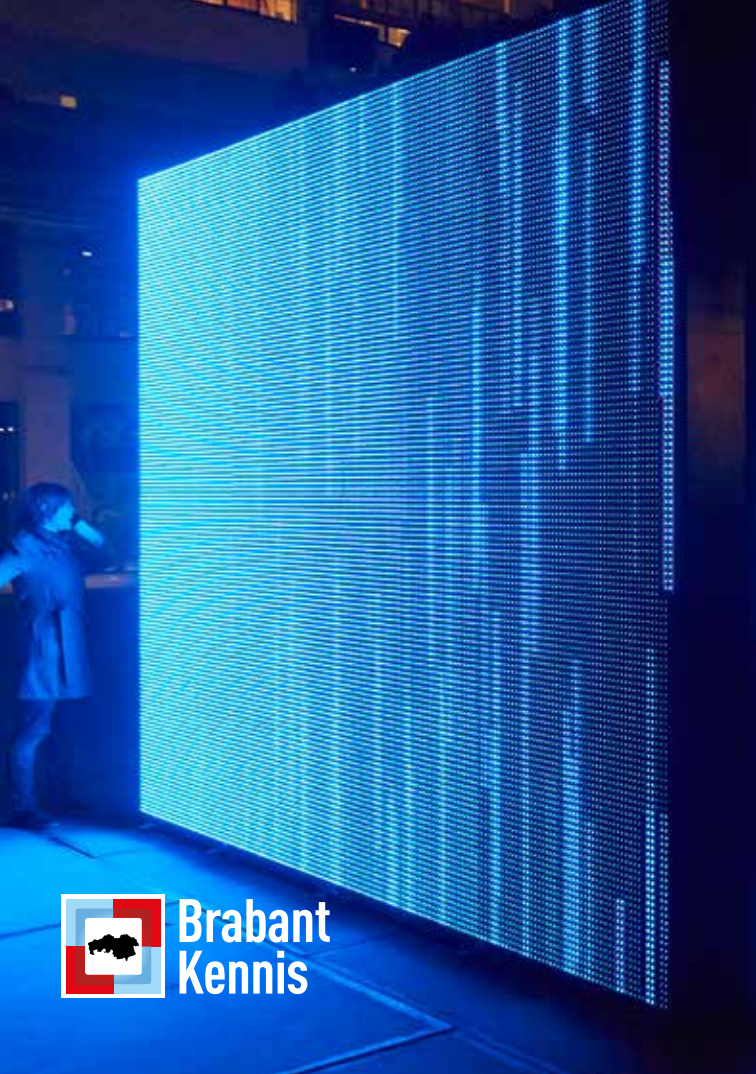
Uitgave BrabantKennis, maart 2015, info@brabantkennis.nl, www.brabantkennis.nl, @brabantkennis

Tekst Sara de Kort Eindredactie Heidi Buijtsels Ontwerp Total Public Fotografie Willeke Machiels, Eef Michielsen, Corso Zundert, GLOW Eindhoven 2013 (Claus Langer) Druk Kampert Nauta

BrabantKennis is het platform waar strategische kennis van en over Brabant wordt verzameld, ontwikkeld en gedeeld.

BrabantKennis staat voor onafhankelijk vooruitdenken; het bekijkt de toekomst van de Brabantse samenleving vanuit wisselend perspectief. Naast het verzamelen en analyseren van data, het opstellen van trendverkenningen en scenariostudies, voedt

BrabantKennis ook het publieke debat met discussies en lezingen. Volg ons op www.brabantkennis.nl of op Twitter @brabantkennis.

**Brabant
Kennis**